

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقابل مذهب، قدرت با جریان وحی از دیدگاه قرآن کریم

محمد شریفی

استادیار دانشگاه مازندران

مرکز پژوهش دانشگاه علوم اسلامی رضوی

سرشناسه.....	شریفی، محمد، ۱۳۵۸-
عنوان و نام پدیدآور.....	تقابل مثلث قدرت با جریان وحی از دیدگاه قرآن کریم / محمد شریفی.
مشخصات نشر.....	مشهد: دانشگاه علوم اسلامی رضوی، انتشارات، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری.....	۱۴۰ ص.
شابک.....	۹۷۸-۶۰۰-۷۰۴۴-۲۶-۱
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا	
یادداشت.....	کتابنامه: ص. ۱۳۳؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع.....	وحی - اسلام - جنبه‌های قرآنی
موضوع.....	Revelation -- Islsm -- Qur'anic teaching
موضوع.....	پیامبران - دعوت
موضوع.....	Prophets - colling of
موضوع.....	قدرت (کلام) - جنبه‌های قرآنی
موضوع.....	Power (Islamic theology) -- Qur'anic teaching
موضوع.....	تفسیر قرآن
موضوع.....	Mutrefin in the Qur'an
موضوع.....	تفسیر قرآن
موضوع.....	Enemy in the Qur'an
موضوع.....	نبوت - احادیث
موضوع.....	Prophecy - Qur'anic aspects
رده‌بندی کنگره.....	۱۳۹۵ ش ۴/۳ و ۴
رده‌بندی دیوبی.....	۲۹۷/۱۵۹
شماره کتاب‌شناسی ملی:	۴۵۷۶۱۴۸

تقابل مثلث قدرت با جریان وحی از دیدگاه قرآن کریم

نویسنده: دکتر محمد شریفی (استادیار دانشگاه تهران)

ارزیابان علمی: حجت الاسلام دکتر جواد ایروانی (دانشیار دانشگاه علوم اسلامی رضوی)

و حجت الاسلام دکتر رضا حق‌پناه (استادیار دانشگاه علوم اسلامی رضوی)

طراح جلد: حمید نخعی

چاپ اول: اسفند ۱۳۹۵

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۶۰۰۰ ریال

حروفچینی و صفحه‌آرایی: واحد نشر دانشگاه علوم اسلامی رضوی

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

مرکز توزیع: مشهد مقدس: حرم مطهر، انتشارات دانشگاه علوم اسلامی رضوی

صندوق پستی: ۹۱۷۳۵ - ۱۱۹۳ تلفن و دورنگار: ۰۵۱-۳۲۳۳۶۸۱۷

www.razavi.ac.ir

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

۹		سخن ناشر
۱۱		مقدمه
۱۷		فصل اول: قدرت‌های سیاسی (ملاً)
۱۷		الف. مفهوم‌شناسی
۲۲		ب. ارتباط ملاً و جبار عنید
۲۹		ج. مصداق‌های عینی ملاً و جبار عنید
۲۹		۱. نمرود
۳۱		۲. فرعون
۳۴		د. ویژگی‌های ملاً
۳۴		۱. جهان‌بینی باطل
۳۷		۲. اشرافیت و نفوذ سیاسی
۳۸		۳. اتراف و مادیگری
۴۰		۴. علو و استکبار
۴۰		یک. استکبار
۴۱		اول. استکبار ملاً در برابر پیامبر یا نذیر
۴۲		دوم. استکبار ملاً در برابر مستضعفان
۴۲		دو. علو
۴۳		اول. کفر و کتمان حقایق
۴۴		دوم. جهل و کوردلی

۴۴. ه. حربه‌های ملأ در برابر انبیا.....
۴۵. ۱. واکنش‌های گفتاری و روانی.....
۴۵. یک. تبلیغات سوء و انتقادهای بیجا.....
۴۵. اول. همسان بودن پیامبران با بشر.....
۴۸. دوم. تهی دست بودن پیامبران و یارانشان.....
۵۰. سوم. اندک بودن پیروان پیامبران.....
۵۱. چهارم. طرفداری پیامبران از محرومان.....
۵۲. پنجم. بهانه‌جویی‌ها و درخواست‌های بیجا.....
۵۴. ده. تمت و افترا.....
۵۴. اول. همت جنون و دیوانگی.....
۵۵. دوم. تمت سحر و جادوگری.....
۵۶. سوم. تهمت شاعر شاعری.....
۵۷. چهارم. تهمت کاذب و دروغ‌گویی.....
۵۸. پنجم. تهمت نفاق و نادانی.....
۵۸. ششم. تهمت ضلالت و گمراهی.....
۵۹. هفتم. تهمت نحوست و شیمی.....
۶۱. هشتم. تهمت ضعف و ناتوانی.....
۶۲. نهم. تهمت فساد و اخلاص‌گری.....
۶۳. دهم. تهمت جدال و منطق‌گریزی.....
۶۴. یازدهم. تهمت خواب‌های آشفته.....
۶۴. دوازدهم. تهمت افسانه و اسطوره.....
۶۵. ۲. واکنش‌های عملی.....
۶۶. یک. فرار از شنیدن تبلیغ.....
۶۷. دو. ایجاد جو اختناق و وحشت.....
۶۷. سه. استهزا و تمسخر.....
۶۸. چهار. تکذیب.....
۶۹. پنجم. تهدید.....
۷۰. اول. تهدید به تبعید.....
۷۱. دوم. تهدید به سنگسار.....

۷۱	سوم. تهدید به قتل
۷۵	فصل دوم: قدرت‌های اقتصادی (مترفان)
۷۵	الف. مفهوم‌شناسی
۷۹	ب. مصداق‌های عینی مترفان (قدرت‌های اقتصادی)
۷۹	۱. قارون
۸۱	۲. ابولهب
۸۲	ج. ویژگی‌های مترفان
۸۲	۱. جهان‌بینی باطل
۸۲	۲. رفاه‌طلبی
۸۳	ب. ۱۱. ثروت: ملاک طبقه‌بندی مترفان
۸۳	د. سنت مخالف ناپذیر الهی در رفاه‌زدگی و تنعم جوامع
۸۶	سه. ۱. رفاه‌طلبی
۸۶	اول. رفاه مادی
۸۷	دوم. شیوع اخلاق رفاه‌طلبی
۸۷	سوم. زندگی از نگاه توازن طبیعی آن
۸۷	چهارم. سیطره سیاسی رفاه‌طلبی بر مردم
۸۸	چهار. گواهی تاریخ بر تنعم بقوایشگاز
۸۹	۳. فسق و فساد
۹۰	یک. معنای «امر» در عبارت «امرنا مترف‌ها» چیست؟
۹۱	دو. چرا تنها مترفان ذکر شده‌اند؟
۹۱	سه. رمز سقوط و هلاکت مترفان چیست؟
۹۲	۴. تقلید کورکورانه
۹۲	یک. تقلید از پدران و نیاکان
۹۳	دو. تقلید از بزرگان قوم
۹۴	سه. تقلید از بیگانگان
۹۵	چهار. رهبری جبهه مخالف
۹۵	پنج. هماهنگی با دیگر مخالفان
۹۶	شش. پنهان‌کاری
۹۹	فصل سوم: قدرت‌های مذهبی (عالمان سوء)

- الف. مفهوم شناسی ۹۹
- ب. شکل گیری قدرت های مذهبی ۱۰۲
۱. آغاز یهودیت ۱۰۳
۲. سرچشمه تاریخی رهبانیت ۱۰۳
- ج. تعبیرهای قرآنی از قدرت های مذهبی ۱۰۵
۱. اهل کتاب ۱۰۵
۲. معاهدون ۱۰۵
۳. اهل ذمه ۱۰۵
- د. مصداق های عینی احبار و رهبان ۱۰۶
۱. نعم بای ۱۰۶
۲. ابوبکر بن صیفی راهب ۱۰۸
- ه. رابطه قدرت های مذهب با ساختار سیاسی جامعه ۱۰۹
- و. ویژگی های قدرت های مذهبی ۱۱۰
۱. هواپرستی ۱۱۰
۲. دنیا طلبی ۱۱۲
۳. گمراهی ۱۱۳
۴. نژاد پرستی ۱۱۴
۵. حسد ورزی ۱۱۵
۶. پیمان شکنی ۱۱۵
۷. بهانه جویی ۱۱۶
۸. عقاید نادرست ۱۱۸
۹. توقعات بیجا ۱۱۸
- ز. حربه های قدرت های مذهبی در برابر انبیا ۱۱۹
۱. تحریف حقایق ۱۲۰
۲. کتمان حقایق ۱۲۲
- یک. خودداری از امر به معروف و نهی از منکر ۱۲۲
- دو. آمیختن حق با باطل ۱۲۳
۳. بازی با دین ۱۲۴
۴. کفر ورزیدن به آیات الهی ۱۲۵

۱۲۵.....	۵. جدال با پیامبر
۱۲۶.....	۶. پرداختن به دیگران و فراموشی خود.....
۱۲۷.....	۷. بازداشتن از راه الهی.....
۱۲۸.....	۸. کشتن پیامبران
۱۲۹.....	نتیجه گیری.....
۱۳۳.....	کتاب نامه.....

سخن ناشر

از زمان حضرت آدم علیه السلام تا زمان پیامبر خاتم، حضرت محمد صلی الله علیه و آله که وحی الهی جریان داشت همواره مخالفانی سرسخت در مقابل این جریان پیام‌رسانی، قد علم کرده و موانع خود را با دستورات الهی که در قالب وحی بر پیامبران ابلاغ می‌شد، ابراهیم می‌کردند. اینان با شخصیت حقیقی پیامبران مخالفت نمی‌ورزیدند بلکه تمام هم و غم خود را در مخالفت با شخصیت و جایگاه حقوقی آنان یعنی ابلاغ وحی و دستورات الهی نهاده بودند. به‌طور کلی، این گروه‌های مخالف را می‌توان به سه جریان عمده «زور» و «زور» و «تزویر» تقسیم کرد.

در کتاب پیش رو، شیوه‌ها و انواع مخالفت این سه جریان، در سه بخش «ملا» (قدرت‌های سیاسی)، «مترقان» (قدرت‌های اقتصادی)، و «عالمان سوء» (قدرت‌های مذهبی) بررسی شده است. جریان‌های مذکور سه ضلع یک «مثلث قدرت» را ترسیم می‌کنند که در تقابل با وحی نمود می‌یابند و نمونه‌های آن را در عصر حاضر نیز شاهدیم. از این رو، به دلیل اهمیت این موضوع، معاونت پژوهشی دانشگاه علوم اسلامی رضوی بر آن شد تا چاپ کتاب حاضر را در دستور کار خود قرار دهد. نویسنده کتاب کوشیده است

شاخصه‌های این سه جریان را با رویکردی قرآنی بررسی کند و به تجربه‌های هر یک در مقابله با جریان وحی اشاره نماید.

فرجام سخن، سپاس و قدردانی از همه کسانی است که در آماده‌سازی و چاپ کتاب حاضر از هیچ کوششی دریغ نکردند.

مرکز پژوهش

دانشگاه علوم اسلامی رضوی

www.ketab.ir

مقدمه

یکی از عرصه‌های مهم تحقیق در حوزه مفاهیم قرآنی، شناسایی گروه‌های عمده‌ای است که در قرآن کریم از آن‌ها یاد گردیده است. قرآن کریم به عنوان کتابی فرازمانی و فرامکانی که مسئولیت هدایت نسل‌ها را در عصرهای مختلف به عهده دارد، از گروه‌هایی تاریخی یاد کرده است، اما نه از آن رو که صرفاً بر معلومات تاریخی انسان درباره این گروه‌های تکرارناپذیر بیفزاید، بلکه بر آن است تا درباره آنچه در طول تاریخ، قابل تکرار و تجربه، و احیاناً قابل پیشگیری یا پیروی است، آگاهی بخشد.

مخالفت با انبیا از اموری است که نه تنها در عصر این تکرار می شده است بلکه در جوامع کنونی نیز نوع مقابله با پیروان‌شان قابل تأمل است. از این رو، با استفاده از مفاهیم قرآنی درباره گروه‌های عمده مخالف انبیا یا به عبارت رساتر «مخالفان جریان وحی»، می توان به جای بسنده کردن به ویژگی‌های تاریخی آنان هر گروه را به عنوان یک جریان مورد توجه قرار داد.

مخالفان انبیا در طول تاریخ، افراد و گروه‌هایی بودند که مخالفت آنها نه با شخصیت حقیقی پیامبران بلکه با شخصیت و جایگاه حقوقی آنان یا همان جریان وحی الهی بوده است. اینان هرگاه اهداف و سخنان و روش‌های تبلیغی

پيامبران را مخالف با عقايد و آرمان‌های خود می‌دیدند، عَلم مخالفت برمی‌افراشتند و در مقابل رسولان الهی می‌ایستادند. کسانی چون مشرکان، بت‌پرستان، ثروتمندان، جاه‌طلبان، متکبران و حتی بسیاری از افراد و گروه‌ها که دین الهی و کتاب آسمانی داشتند، در مقابل رسولان الهی جبهه‌گیری می‌کردند و به‌طور علنی مخالفت می‌نمودند.

می‌توان این گروه‌های مخالف را به سه جریان عمده «زر» و «زور» و «نزویر» تقسیم کرد. این سه جریان که «مثلث قدرت مخالف با جریان وحی» را شکل می‌دهد، عبارت‌اند از: «ملا» (قدرت‌های سیاسی)، «مترفان» (قدرت‌های اقتصادی) و «عالمان سوء» (قدرت‌های مذهبی).

قدرت‌های سیاسی با «ملا» معمولاً به جماعتی گفته می‌شود که شکوه ظاهری آن‌ها چشم‌ها را می‌خورد - بیره می‌کند. در قرآن مجید، این تعبیر بیشتر بر جمعیت‌های خودخواه و خودکامه‌ها که ظاهری آراسته و باطنی آلوده دارند و صحنه‌های مختلف اجتماع را بر می‌کنند، اطلاق شده است. اینان کسانی‌اند که مناصب و مقامات سیاسی و اداری در دست‌های آنان است و چه‌بسا از ثروت دنیا هم بهره‌چندانی ندارند. مخالفت این گروه با رسولان الهی معمولاً یا به‌خاطر اتراف و راحت‌طلبی است و یا از آن روست که قدرت‌های سیاسی را قبضه کرده‌اند.

گروه دوم یعنی «مترفان» قدرت‌های اقتصادی یا قدرت‌های ثروت‌مند که زمام اقتصاد جامعه را در دست دارند و بر اثر غرق‌شدن در انواع نعمت‌ها راه طغیان را پیش می‌گیرند و هیچ مانعی را بر سر راه خود نمی‌بینند؛ لذا با تمام قوا در مقابل بشیران و نذیران الهی می‌ایستند. این گروه به جهانی مادی معتقدند؛ جهانی که نه آغازی دارد، نه پایانی. این طبقه بر اثر رفاه‌طلبی، همیشه در صف اول مخالفان قرار دارند و به فسق و فساد می‌پردازند.

جریان سوم، قدرت‌های مذهبی یا عالمان سوءاند که نمود خاص آن در قرآن کریم، احبار (دانشمندان یهودی) و رهبان (پارسیان مسیحی) معرفی شده‌اند. مهم‌ترین ویژگی این گروه، هواپرستی و دنیاطلبی است که مخالفت با رسولان الهی را در پی دارد. نژادپرستی و حسدورزی از دیگر ویژگی‌های قدرت‌های مذهبی است که بیشتر در بین یهود مشهود است و این همه خونریزی و تبعیض، بر اثر همین دو خصلت ناپسند است. این گروه به قدری گستاخ و بی‌پروایند که با پیامبران و اولیای زمان خود، معادله می‌کنند و با انواع و کرها ترس می‌کنند مردم را در جبهه مخالف پیامبران قرار دهند.

امید است که با مطالعه حاضر که به تحلیل و بررسی تقابل مثلث قدرت با جریان وحی از منظر قرآن کریم پرداخته است، بتواند راهی فراروی پویندگان مسیر حق بگشاید.

در پایان از همه کسانی که در حباب این اثر از هیچ کوششی دریغ نورزیدند، به‌ویژه از مرکز محترم پژوهش‌های علمی و فرهنگی دانشگاه علوم اسلامی رضوی تشکر و قدردانی می‌کنم.

محمد شریفی

زمستان ۱۳۹۵